

ezeket a zsidókat román állampolgároknak tekintve, a zsidó deportáltaknak romániai svábokra vagy szászokra való kicserélését szorgalmazták, akik annak idején többségükben szimpatizáltak, sokszor aktívan kollaboráltak a nácikkal. Egy másik memorandumban indítványozták, hogy a romániai németeket a német és magyar kézben lévő zsidókkal együtt nyilvánítsák hadifogolyoknak; egy harmadikban fölvetették, hogy a romániai németek tússzá nyilvánításával engedményre lehetne bírni a németeket az észak-erdélyi zsidók ügyében. E memorandumokat Grigore Niculescu-Buzestinek, az új román külügyminiszternek nyújtották be. Felhívásokat intéztek a Vatikánhoz, a Nemzetközi Vöröskereszthez és a nagyhatalmakhoz is. Ez utóbbiakat felkérték, hozzanak megtorló intézkedéseket a németek és a magyarok ellen, és lehetőség szerint váltsanak ki az őrizetükben lévő német hadifoglyokkal észak-erdélyi zsidókat.

Ezek az erőfeszítések lényegében eredménytelenek maradtak, noha a Sănătescu-kormány Svájcra keresztül mind a német, mind a magyar vezetéssel érintkezésbe lépett az ügyben. A magyar kormányhoz intézett november 7-i jegyzékükben például a románok a következő megállapításokat tették:

- tudomásuk van arról, hogy a német és magyar kormány likvidálni akarja az Észak-Erdélyből deportált zsidókat, és hogy a németországi kényszermunkára elszállított románok életét súlyos veszély fenyegeti;
- felkérték a Nemzetközi Vöröskeresztet, hogy az ügyet sürgősen vizsgálja ki;
- felkérték Svájcot, szerezze meg a magyar kormány hozzájárulását az ügy kivizsgálásához;
- az első pontban érintettek sorsáért Románia német és magyar kisebbségeit is felelősnek tekintik, és készek velük szemben igazságos megtorló intézkedéseket foganatosítani.³⁶

A román jegyzékről a németek nem vettek tudomást, a magyarok viszont szinte azonnal válaszoltak rá. November 15-i válaszában a Szalasi-kormány cinikusan tagadta a románok állításait. Akkor, amikor Budapesten javában tombolt a nyilasterror, arcátlanul kijelentette, hogy az észak-erdélyi zsidókat nem deportálták, csupán munkavégzésre mozgósították; hogy életük – akárcsak a még Magyarországon lévő zsidók élete – biztonságban van; és hogy valójában sokkal könnyebb a sorsuk, mint a magyaroké, mert a fronttól távol dolgoznak, miközben a magyarok vérüket ontják a harcmezőn. A nyilasok – mint állították – maguk indítványozták a Nemzetközi Vöröskeresztnek, hogy vizsgálja ki a Németországban lévő románok és zsidók helyzetét, és a románoktól is szívesen látnának ehhez